

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Εισαγωγή στη γλωσσική πολιτική

Διάλεξη 1: Προθεωρητική συζήτηση

Ελένη Καραντζόλα

Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1^Η ΔΙΑΛΕΞΗ

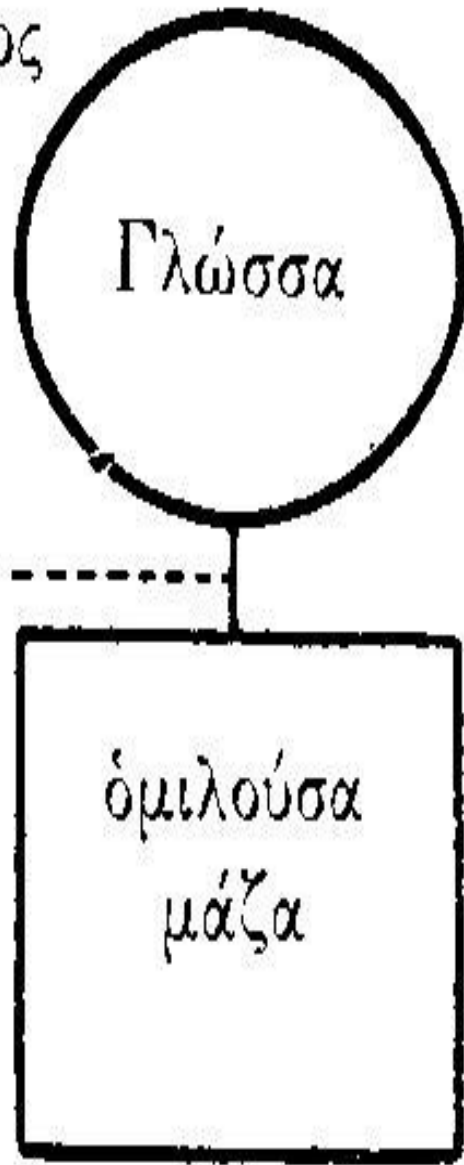

ΠΡΟΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

→ Σε τι θεωρείτε ότι αναφέρεται η
γλωσσική πολιτική;

-
-
-
-
-
-
-

Χρόνος

Η διαδικασία της γλωσσικής αλλαγής

Οι γλώσσες αλλάζουν!

→ Κάθε (ζωντανή) γλώσσα που χρησιμοποιείται από τους ανθρώπους αλλάζει διαρκώς, ακριβώς επειδή χρησιμοποιείται.

«*Η ΤΙΝΑ ΠΟΥ ΔΟΛΟΝ
ΑΛΛΟΝ ΟΙΕΑΙ. ΟΥΔΕ
ΤΙ ΣΕ ΧΡΗ ΔΕΙΔΙΜΕΝ.
ΗΔΗ ΓΑΡ ΤΟΙ
ΑΠΩΜΟΣΑ
ΚΑΡΤΕΡΟΝ ΟΡΚΟΝ*»

Όμηρος κ 380-381

«*Ίσως φαντάζεσαι πως
πλέκεται κανένας άλλος
δόλος. Όμως δεν
πρέπει να φοβάσαι πια.
Αφού σου ορκίστηκα
και μάλιστα μεγάλο
όρκο και απαράβατο*»

(συνέχεια)

Είναι δύσκολο να παρατηρήσουμε τη γλωσσική αλλαγή σε καθημερινό επίπεδο. Όχι γιατί το φαινόμενο δεν υφίσταται, αλλά γιατί συμβαίνει αργά και σταδιακά, δηλαδή ανεπαίσθητα.

Αναμφίβολα κοιτώντας σε μία γλώσσα σε βάθος χρόνου, συνειδητοποιούμε πως έχει υποστεί πολλές αλλαγές, σε όλα τα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης (φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, σημασιολογία).

(συνέχεια)

→ Για τη γενική γλωσσολογία, η γλωσσική αλλαγή είναι:

(α) γραμμική

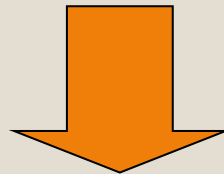
(β) αυτορρυθμιζόμενη

1. **Δομικοί λόγοι:** *χθες* → *χτες*, *αμφιφορεύς* → *αμφιφορέας*

2. **Γλωσσική επαφή:** λεξικά δάνεια, γραμματικά δάνεια, δημιουργία γλώσσας (π.χ. *Sabir*, η γλώσσα των Σταυροφόρων στη Μεσόγειο)

ΌΜΩΣ:

«γλωσσική πολιτική»

ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΟΙ - ΟΡΙΣΜΟΙ

- **Γλωσσική πολιτική ή Γλωσσικός σχεδιασμός** (αγγλ.: *language policy, language planning*) είναι το σύνολο των πρακτικών, των ιδεολογιών και των θεσμών τόσο των κρατών (σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο) όσο και των κοινωνικών κινημάτων (ανάμεσά τους τα εθνικά κινήματα) για το ποια γλώσσα ή ποια γλωσσική ποικιλία χρησιμοποιείται και πρέπει να χρησιμοποιείται, κυρίως στις δημόσιες, επίσημες περιστάσεις, όπως τα νομοθετικά κείμενα, η κυβέρνηση, η διοίκηση, τα δικαστήρια, η εκπαίδευση, τα ΜΜΕ, οι θρησκευτικές τελετές κ.ά.

(Βικιπαίδεια)

ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΟΙ – ΟΡΙΣΜΟΙ (συνέχεια)

- “*Language policy* appears as a synonym for *language planning* but more often it refers to the goals of language planning” .
- “*Language planning* refers to deliberate efforts to influence the behavior of others with respect to the acquisition, structure or functional allocation of their language codes”.

(Cooper 1989)

ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

Language planning – planification linguistique

- Einar Haugen 1959 / 1966

“the activity of preparing a normative orthography, grammar and dictionary for the guidance of writers and speakers in a non-homogeneous speech community”
<outcomes>

- Miller 1950   *Language engineering*
- Hall 1951   *Glottopolitics*
- Noss 1967   *Language development*

<Βλ. Βασική ξενόγλωσση βιβλιογραφία>

ΣΧΕΣΗ ΜΕ...

1. ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

- “the application of any of the insights, methods or findings of linguistic science to practical language problems” (Ferguson 1971, 135)
- “at the present time the application of linguistics to questions of orthographies for unwritten languages, translation of technical documents, and government language policies in multilingual countries probably employ more man-hours of linguists than applications in the area of foreign language teaching” (Ferguson 1971, 147)

ΣΧΕΣΗ ΜΕ...

- 2. ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

“... examines the interaction between these two aspects of human behavior: use of language and the social organization of behavior. Briefly put, the sociology of language focuses upon the entire gamut of topics related to the social organization of language behavior, including not only language usage per se but also language attitudes, overt behaviors toward language and toward language users” (Fishman 1971, 217)

ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1 -2

- **ΕΝΟΤΗΤΑ 1**

Προθεωρητική συζήτηση. Βασικές έννοιες και όροι-ορισμοί. Εμφάνιση και ανάπτυξη του κλάδου. Σχέση με άλλους κλάδους της γλωσσολογίας. Βασική διάκριση ανάμεσα σε *προγραμματισμό επί της γλωσσικής υπόστασης* [status planning] και *προγραμματισμό επί της γλωσσικής ύλης* [corpus planning].

- **ΕΝΟΤΗΤΑ 2**

Η πολυγλωσσία ως ατομικό και κοινωνικό φαινόμενο. *Επίσημη/-ες και εθνική/-ές* γλώσσες. Μητρική γλώσσα. *Μειονοτικές* γλώσσες: γλώσσες γηγενών - γλώσσες μεταναστών. *Γλώσσα επαρχίας/περιφέρειας. Γλώσσα πρωτεύουσας.*

- **ΕΝΟΤΗΤΑ 3**

Γλωσσικές πολιτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση:
επίσημες γλώσσες, γλώσσες εργασίας, λιγότερο ομιλούμενες γλώσσες,
λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες.

- **ΕΝΟΤΗΤΑ 4**

Επιπλέον κατηγορίες status planning:

Γλώσσα της εκπαίδευσης (αντικείμενο και μέσο διδασκαλίας) – πολιτικές της Ε.Ε. για διδασκαλία δύο ξένων γλωσσών. Γλώσσα της θρησκείας.

Γλώσσας διεθνούς επικοινωνίας: παγκοσμιοποίηση και αγγλική γλώσσα - η περίπτωση της «γαλλοφωνίας» [francophonie].

5 - 6

- **ΕΝΟΤΗΤΑ 5**

Corpus planning: *Εγγραφισμός. Επανεγγραφισμός (μερικός και ολικός). Τυποποίηση.*

- **ΕΝΟΤΗΤΑ 6**

Γλωσσικός θάνατος και γλωσσική αναβίωση / αναζωογόνηση: η περίπτωση της εβραϊκής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΛ. ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ

ΥΛΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Κωστούλα-Μαρκάκη, Ν. 2001

17

- **Γλώσσα και κοινωνία:
Βασικές έννοιες**
(Κωδικός Βιβλιοθήκης: 306.44)
- Κεφάλαιο 2^ο Γλώσσα-Διάλεκτος-
Μειονοτική Γλώσσα
- Κεφάλαιο 7^ο Γλώσσα &
Εκπαίδευση
- Κεφάλαιο 8^ο Γλωσσικός
Προγραμματισμός

- **Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα**

(Κωδικός Βιβλιοθήκης: 401.9)

- Όλο το 3^ο κεφάλαιο Γλωσσικές Πολιτικές
- 2.4 Γλώσσα και Τυποποίηση
- 4.2 Το Γλωσσικό Ζήτημα
- 4.7 Η Ελληνική Γλώσσα στην Κύπρο
- 4.10 Γλώσσα και Ορθογραφία

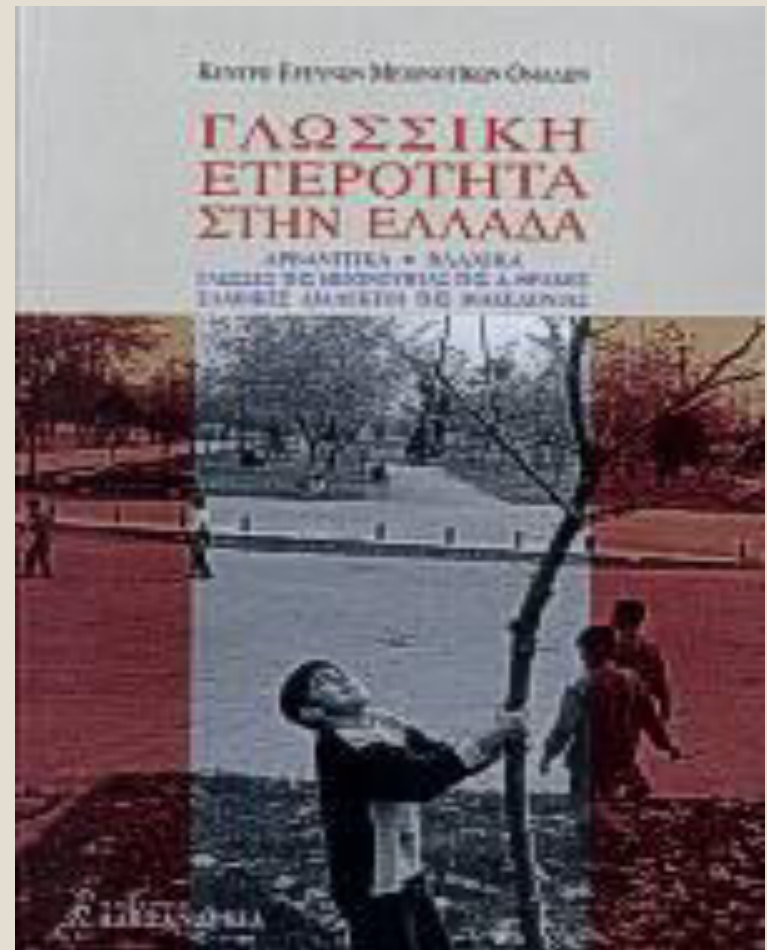
Εμπειρικός, Λ. et al., επιμ. 2000

19

- **Γλωσσική ετερότητα στην Ελλάδα**

(Κωδικός Βιβλιοθήκης: 371.829)

-Οι εισαγωγές των ημερίδων

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Το μάθημα αξιολογείται με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής (περί τις 50) **ηλεκτρονικά** (στην αίθουσα υπολογιστών).

Οι λανθασμένες απαντήσεις λαμβάνουν αρνητική βαθμολογία.